

„Divadlo je krásné hlavně kvůli tomu, že osciluje mezi bulvárem a filosofií,“ říká Martin Kukučka

25.11.2013

K předvánočnímu shonu neodmyslitelně patří nejen nakupování dárků, ale i rozjímání u vánočního betléma. Martin Kukučka je známý především z režijního dua SKUTR uznávaného pro svůj odlišný přístup k divadelním klasikám, které upravují podle vlastního umu do nevídaných podob. Jinak tomu nebude ani 21. prosince, kdy od 17 hodin před kostelem Nejsvětějšího Srdce Páně se uskuteční adventní představení na motivy tradiční vánoční hry. První otázka na Martina Kukučku ale směřovala na Žižkov, na který nedá nikdy dopustit.

Na Žižkově žijete již pět let. Čeho si na něj nejvíc ceníte?

Žižkov má pro mě hodně plus. Třeba ten krásný výhled na Olšanské hřbitovy. Říkám krásný, protože sto procentně vím, že mi tam nikdo nepostaví žádný krabice. Navíc hřbitov je v každém období úplně jiný: na podzim barevnej, v zimě se tam udrží sníh, na jaře a v létě všechno kvete.

Pomáhá vám to i po umělecké stránce?

Asi jo. V divadle se neustále potýkáte s tématem zrození a smrti a co se týče hřbitova, našli bychom tam taky obojí – je tam živo i mrtvo. Je v tom ukrytá vlastně taková hravost. Příroda si tam okolo žije po svém a má to jiné kouzlo, než když jsem žil ještě na Slovensku a viděl jsem akorát ten socialistickéj mramorovo-betonovej hřbitov. To bylo peklo bez poezie. Asi bych ale předtím nevěřil v poetiku hřbitova, kdybych teď nežil v Jičínské ulici – a upozorňuju, že nejsem ani ten typ člověka, kdo by prvoplánově vyhledával bydlení s oknem na hřbitov.

Na náměstí Jiřího z Poděbrad se pod režijním dohledem SKUTRU bude konat vánoční betlém...

Bude to takový jam session betlém.

Co si mám pod tím představit?

Vysvětlím to asi tak: na Moravě si každý umí představit tradiční betlém, ale Praha je v době vánočních svátků přepřácaná kdejakými akcemi a dnes není nic nového, že se něco děje venku na ulici. Pro mě divadlo na ulici musí mít úroveň. Nejenom že někde blikají světýlka a do toho někdo vyleze ven a předvádí se. Chceme betlém předvést jinak. Nestačí jenom příběh, který každý zná – Josef s Marií šli, pak spadla hvězda, ve tmě něco našeptávali andělé a v Betlémě se mezi dobyt看em narodil Kristus, symbol naděje. Je teď jedno, jestli ta naděje katolická, evangelická či ateistická. Proč ale tenhle příběh vyprávíme znovu a znovu, to je na tom to nejzajímavější. Aby měl smysl, musí se divák znovu zaposlouchat. Jemný, intimní příběh budeme postupně vykusovat a budeme ho zároveň jamovat. Témata budeme samovolně rozvíjet, nebude to jenom zobektivizované vyprávění. Věříme, že vytvoříme novou autorskou koledu. Možná to bude experiment, který si za cíl klade oslovit lidi, co jdou jenom okolo.

Takže stále platí krédo SKUTRU, že děláte divadlo hlavně pro lidi, co do divadla nechodí.

Ano. Spousta divadelních praktiků tvrdí, že se divadlo musí dělat jako komedie, protože na ni lidi chodí nejvíc. Ale my si myslíme, že pokud to vyprávění bude jiné, vtáhne je to samo od sebe. A to je takové naše malé kouzlo.

Ve hře bude účinkovat jen jeden herec - David Prachař. Jakým způsobem se svoji role zhostí?

David Prachař dokáže vtáhnout diváka zcela spontánně – filosofický text umí odlehčit a humornému textu dodá vážnost. Jeho pozice bude určitě taková, že si bude moct svobodně zaimprovizovat podle libosti.

Existuje divadelní žánr, na který byste si nikdy netroufli?

Zjistili jsme, že asi ne. Fascinuje nás, že jsou vlastně všechny žánry navzájem propojené. Když děláme balet, loutky nebo činohru, ve všem si najdeme nějakou souvislost, kterou můžeme víc vypíchnout.

Jak dohromady funguje duo SKUTR během zkoušky?

Sklouzli jsme k tomu, že většinou jdeme na jeviště a máme hlavu prázdnou. Instruuje herce přímo na prknech, protože si myslíme, že můžou dodat hře vlastní charisma. Důležité jsou pro nás detaily. Pravidla, jak tvořit, tu ale jsou. Cesta, na které lze blbnout, je jasná a vymezená a nesmí ztratit svůj směr.

Nehraničí vaše hry až s travestii? Že z vysokého žánru tvoříte nízký?

To jste trefil úplně přesně. Divadlo je krásné hlavně kvůli tomu, že osciluje mezi bulvárem a filosofií. Když zbyde z toho bulvár, je to vulgární a trapný – sice se spousta lidí směje, ale nakonec ve výsledku odcházejí zklamáni. A pokud se jedná o hloubavý filosofující kus, řekne si pak většinou, že ho to nebaví. Ta oscilace je dramatická, divadlo se musí vyjadřovat dramaticky. Vždycky tam musí fungovat napětí a protipól.

SKUTR je oblíbený i v zahraničí. Jak reagují diváci v jiných zemích na vaši tvorbu?

Jak skáčíme z žánru do žánru, se líbí jak českému tak jinému publiku. Jinak ale reflektují tanec nebo samotný text. V Polsku vnímají daleko víc detaily a v samotné věci hledají metaforu, v Bělehradu reagují daleko spontánněji, výbuchy smíchu střídá hrobové ticho, v Litvě jsme zažili diváky absolutně bez reakce, ale potom za námi po několika dnech chodili a nadšeně nám gratulovali. V Čechách funguje spíš pasivní interakce.

Odkud jste čerpali inspiraci, když jste SKUTR zakládali?

Nemůžu říct, že bychom s Lukášem měli vysněného tvůrce, který by nás inspiroval. Vlivy tu samozřejmě nějaké jsou: moje máma je choreografka a hodně mě ovlivnila, Lukáš pro změnu vystudoval Hudební vědu a uvažuje o díle přímo jako o tektonice skladby. Podepsala se na nás také práce v divadle Archa, kde jsme se mohli seznámit s alternativními formami divadla. A ta největší podprahová inspirace pochází od pedagogů pana Josefa Krofty a Miloslava Klímy, kteří nás naučili hlavně myslet.

Jak je těžké žít se alternativním divadlem?

V Praze to samozřejmě jde, ale jinde občas bojujeme třeba s návštěvností. Zvláštní na tom je to, že když jsme uváděli Sen noci svatojanské na Spielbergu, bylo vyprodáno. V Mahenově divadle v Brně jsme pak pracovali na inscenaci Lišky Bystroušky, která je formou podobná Shakespearu, lidí přišlo ale daleko méně.

Hrozně záleží na tom, co diváci chtějí vidět a co od toho očekávají.

Film vás nikdy nelákal?

S filmem je to pro nás složitější. Funguje zde jiné vnímání času. Herci v kostýmech, první, druhá scéna, pak střih... Nevím, jestli bych si na to dokázal zvyknout. V divadle lze detaily vypíchnout vedle sebe, ale film to dělá postupně nebo zpětně. Je to vlastně úplně jiná logika. V divadle musíte cítit metrum, že to tepe, ale ve filmu by uspávalo.

Dalo by se to přirovnat k hudbě, kde u nás alternativní moderní směry nemají šanci se uchytit a převažuje akorát nostalgie?

Přesně tak. Přitom si nemyslím, že bychom se vyjadřovali extra alternativními prostředky. My jsme vlastně mainstream, ale pořád jsou místa, kde nás berou jako strašnou alternativu. Záleží na tom, jak se na nás nahlíží.

Jaké máte plány do budoucna?

V tuto chvíli vzniká Labutí jezero pro činohru v Hradci Králové, čeká nás Laterna Magika, a pak jsou zatím spíše vysněné cíle režírovat operu někde v zahraničí.

Martin Kukučka (nar. 1979) se narodil ve slovenském Martině, už od studií ale žije v Praze, kde se seznámil s Lukášem Trpišovským, s nímž založil režijní tandem SKUTR. Už jejich absolventská představení vzbudila zájem kritiky i diváků. Kombinují většinou tanec, pohyb, akrobacii, loutky, projekce, lightdesign, text a zvu. Proslavili se zejména inscenací *Sen noci svatojanské* na Letních Shakespearových slavnostech. Dne 21. prosince uvede Martin Kukučka na náměstí Jiřího z Poděbrad vánoční betlém, v němž budou účinkovat David Prachař, Lenka Dusilová nebo Marta Töpferová.

Text a foto: Martin Hošna